

۲
چهل حدیث
در گفتار علوی
امر به معروف
و نهی از منکر

بسم الله الرحمن الرحیم

چهل حدیث امر به معروف ونهی از منکر در گفتار علوی

نویسنده:

محمد عابدی

ناشر چاپی:

معروف

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

چهل حدیث امر به معروف ونهی از منکر در گفتار علوی

مشخصات کتاب

سرشناسه : عابدی، محمد، - ۱۳۵۲

عنوان و نام پدیدآور : چهل حدیث امر به معروف ونهی از منکر در گفتار علوی/ تهیه و تنظیم محمد عابدی

مشخصات نشر : قم: نشر معروف، ۱۳۷۹.

مشخصات ظاهری : ص ۸۰

شابک : ۹۶۴-۶۷۳۹-۷۴-۰۱۱۰۰۰ریال

وضعیت فهرست نویسی : فهرستنویسی قبلی

یادداشت : فهرستنویسی براساس اطلاعات فیپا.

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس

موضوع : اربعینات -- قرن ۱۴

موضوع : مالیه عمومی (فقه) -- احادیث

موضوع : احادیث شیعه -- قرن ۱۴

رده بندی کنگره : BP۱۴۳/۹/ع ۱۲چ ۹

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۲۱۸

به سفارش: ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر و پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

ص: ۱

اشاره

فهرست

ص: ۵

ص: ۸

مقدمه

کَلامُکُم نُور وَ اَمرُکُم رُشد

یکی از بهترین راههای آشنایی با معارف دینی، نشر و پخش سخنان اهل بیت(علیهم السّلام) است. نشر حدیث، فرهنگ معصومین(علیهم السّلام) را تا اعماق قلب ها نفوذ می دهد و ایمان نسل جوان را در برابر هجوم افکار بیگانگان بیمه می کند. در زمینهٔ احیای امر به معروف ها و مبارزه با منکرات هم یکی از بهترین روش ها، یادآوری سخنان و سیرهٔ عترت پیامبر(صلّی الله علیه و آله) به

امت بزرگ اسلامی است. سخنان پیشوایان دین، اثری عمیق، بیش از هر سخن دیگری، در جان مؤمنان دارد. از این رو «پژوهشکده امر به معروف» با استمداد از الطاف الهی تصمیم دارد، براساس نیاز مخاطبان، در زمینه های مختلف چهل حدیث های کوتاه و کاربردی برای علاقه مندان تدوین، ترجمه و منتشر سازد.

چهل حدیث درباره این دو فریضهٔ بزرگ الهی از سخنان مولای پارسایان امیرمؤمنان، نخستین شماره از این مجموعهٔ ارزشمند است. در این دفتر چهل سخن کوتاه همراه با ترجمه ای گویافراهم و ابعاد گوناگون امر به معروف و نهی از منکر مورد توجه قرار گرفته است. «ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر» چاپ و نشر گفتار اهل بیت(علیهم السّلام) را

بهترین راه آشنایی با دستورات الهی می داند و از همه مؤمنان و پاسداران معروف می خواهد، با حفظ، قرائت، یادآوری و تفکّر در گفتار آن بزرگواران و عمل به آن، خود و فرزندان اسلام و قرآن را از انحراف فکری و رفتاری مصون دارند.
والسلام قم - پژوهشکده امر به معروف

۲۲بهمن ۱۳۸۶

ص: ۱۱

بخش اول: اهمیت و ارزش

اشاره

ص: ۱۳

تاریخچه و ضرورت امر و نهی

حدیث یکم

وَجِدنا اَوَّلَ المخلوقین و هو آدم لم یُتِمَّ له البقـاءُ و الحَیاهُ اِلّا بأَلامرِ و النهیِ ... فَدَلَّهما علی ما فیه نفعهما و بقاؤهما و نهاهما عن سببِ مَضرّتهما. ثم جری الأمر و النهی فی ذرَّیتهما الی یوم القیامه.(۱)

ص: ۱۴

۱- بحار الانوار، ج ۴۱ ، ص ۹۰.

نخستین مخلوق یعنی آدم را می بینیم که بقاء و زنـدگی اش کامل نشـد مگر با امر و نهی ... خداونـد آن دو (آدم و حوّا) را بر آنچه نفع و بقایشـان در آن بود راهنمـایی و از آنچه موجب ضـررشان بود نهی کرد. سـپس امر و نهی در نسـل آنـان تـا قیامت تداوم یافت.*

* گستره امر به معروف و نهی از منکر در واجب و حرام خلاصه نمی شود، بلکه در مستحبات و مکروهات نیز امر

و نهی معنا دارد؛ماننـد این حـدیث که خداونـد در آن آدم و حوا را از نزدیک شـدن به یک درخت نهی کرده بود و نزدیک شدن به درخت ترک اولی بود؛ نه گناه.

پیمان بر اجرای دو فریضه

حدیث دوم

هَذا ما اِجْتَمَعَ عَلیهِ اَهلُ الیَمَنِ...اَنَّهُمْ عَلی کِتابِ اللهِ یَدعُونَ الیه وَ یَأمِرُونَ بِهِ یُجیبُونَ مَنْ دَعا اِلیه وَ أَمَرَ بِهِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

این پیمانی است که اهل یمن... بر آن گرد آمده اند که به کتاب خدا فراخوانندو به آن امر کنند و دعوت کسی را که به کتاب خدا فرا می خواند و به آن امر می کند، بپذیرند.

۱- نهج البلاغه، نامه۷۴، ص۶۱۶.

والاتر از جهاد

حدیث سوم

وَما اَعمالُ البِرِّ کُلُّها وَ الجِهادُ فی سَبیلِ اللهِ عِندَ الأَمرِ بِالمعروفِ وَ النَّهیِ عَنِ المُنکَرِ اِلّا کَنَفثَهٍ فی بَحْرٍ لُجِّیٍ. (۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

تمام کارهای نیک و جهاد در راه خدا، در برابر امربه معروف و نهی از منکر، بیشتر از قطره ای در برابر دریای خروشان نیست.

ص: ۱۷

۱- نهج البلاغه، حکمت۳۷۴، ص ۷۲۰.

برترین کار

حدیث چهارم

اَلأَمرُ بِالمَعروفِ اَفْضَلُ اَعمالِ الخَلْقِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

امر به معروف برترین کارهای آفریدگان است.

ص: ۱۸

۱- غررالحکم و دررالکلم، ج ۱، ص ۸۷، ش ۱۹۷۷.

ویژگی الهی

حدیث پنجم

اِنَّ الأَمرَ بِالمَعروفِ وَ النَّهیَ عَنِ المَنکَرِ لَخُلُقانِ مِنْ خُلُقِ اللهِ سُبحانَه.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

به یقین، امر به معروف و نهی از منکر دو ویژگی از صفات خداوند می باشند.

ص: ۱۹

۱- نهج البلاغه خطبه ۱۵۶، ص ۲۹۰.

هدف دین

حدیث ششم

غایَهُ الدّینِ اَلأَمرُ بِالمَعرُوِف وَ النَّهْیُ عَنِ المُنکَرِ وَ اِقامَهُ الحُدودِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

هدف دین (اوج دینداری) امر به معروف و نهی از منکر و برپایی حدود است.

ص: ۲۰

۱- مستدرک الوسایل؛ ج۱۲، ص۱۸۵.

ارزش هر مرتبه

حدیث هفتم

اَیُّهَا المُؤمنونَ اِنَّهُ مَنْ رَاَی عُدوَاناً یُعمَلُ بِهِ وَ مُنکَراً یُدعَی اِلیهِ فَاَنْکَرَهُ بِقَلبِهِ فَقَدْ سَلِمَ وَ بَرِءَ وَ مَنْ اَنْکَرَهُ بِلِسانِهِ فَقَدْ اُجِرَ وَ هُوَ اَفضَلُ مِن صاحِبِه وَ مَنْ اَنکَرَهُ بِالسَّیفِ لِتَکُونَ کَلِمهُ اللهِ هِیَ العُلیا وَ کَلِمَهُ الظّالِمینَ هِیَ السُّفَّلی فَذلِکَ الَّذی اَصابَ سَبیلَ الهُدی وَ قامَ عَلی الطَّریقِ وَ نَوَّرَ فی

قَلبِهِ الیَقینُ.(۱)

ص: ۲۱

۱- نهج البلاغه، حکمت ۳۷۳، ص۷۱۸.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

ای مومنان! هر کس ظلم یا کار زشتی، که مردم را بدان فرا می خوانند، ببیند، اگر تنها با قلبش نپذیرد، راه صحت و سلامت را برگزیده است و آن که با زبان و بیان نهی از آن نماید، پاداش الهی دارد و مقامش برتر از گروه نخست است و کسی که با شمشیر برای بزرگداشت نام خدا و سرنگونی ظلم ستمگران به مبارزه برخیزد، به طریق هدایت راه یافته و بر جاده حقیقت گام نهاده و نور یقین بر قلبش تابیده است.

ص: ۲۲

بخش دوم: آثار امر به معروف ونهی از منکر

اشاره

ص: ۲۳

فراخوانی به اسلام

حدیث هشتم

فَبَدأ اللهُ بالامرِ بالمعروفِ و النهی عن المنکرِ فریضهً لِعِلمِه بِاَنَّها اذا اُدّیت و اُقیمت استقامتِ الفرائضُ کُلُّها هَیِّنُها و صَعْبُها و ذلک اَنَّ الامر بالمعروف و النهی عن المنکرِ دُعاءٌ الی الاِسلامِ مَعَ رَدِّ المَظالِمِ و مُخالَفَه الظّالِمِ و قِسْمَهُ الفَیءِ وَالغَنائِمِ وَ اَخْذِ الصّدقاتِ مِن مَواقِعِها وَ وَضْعِها فی حَقِّها.(۱)

۱- تحف العقول، ص۲۳۷.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

خداونـد از امر به معروف و نهی از منکر به عنـوان فریضه آغـاز کرد، چـون هر گـاه امر به معروف و نهی از منکر بجـای آورده شود، همه واجبـات سـاده و دشوار به‌پـا داشـته می شود. و این برای آن است که امر به معروف و نهی از منکر دعوت به اسـلام است و بر گردانـدن حقوق از دست رفته و مخالفت ظلم و تقسـیم فیء و غنائم و گرفتن صدقات (واجبات مالی) از محل آن، و مصرفش در جای خود آن است.

ص: ۲۵

بازداشتن بی خردان

حدیث نهم

فَرَضَ اللهُ...الامر بالمعروفِ مصلحهً لِلعوامِ و النَّهْیَ عَنِ المُنکَرِ رَدعاً لِلسُّفَهاءِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

خداوند...امر به معروف را برای مصلحت عموم مردم و نهی از منکر را برای بازداشتن بیخردها واجب کرد.

ص: ۲۶

۱- نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲، ص ۶۸۲ و غررالحکم و دررالکلم، ج۱، ص ۹۰، ش۶۶۱۸.

تحقیر دشمن

حدیث دهم

فَمَنْ اَمَرَ بِالمَعرُوفِ شَدَّ ظَهُورَ المُؤمِنینَ وَ مَنْ نَهیَ عَنِ المُنکَرِ اَرْغَمَ اُنُوفَ الکافِرینَ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

هر کس امر به معروف کند، پشت مومنان را محکم کرده و هر کس نهی از منکر کند،بینی کافران را به خاک مالیده است.

۱- نهج البلاغه، حکمت ۳۱، ص۶۳.

تحکیم نظام اجتماعی

حدیث یازدهم

تَبتَنی الاُخْوّهُ فِی اللهِ عَلَی التَّناصُحِ فِی اللهِ وَ التَباذُلِ فِی اللهِ وَ التَّعاوُنِ عَلَی طاعَهِ اللهِ وَ التَّناهِی عَنْ مَعاصِی اللهِ وَ التَّناصُرِ فِی اللهِ وَ اخلاصِ الَمَحَبَّهِ.(۱)

ص: ۲۸

۱- غررالحکم و دررالکلم، ج۱، ص۴۳، ش۴۵۳۲.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

برادری در راه خدا (شهروندی در جامعه اسلامی) بر خیرخواهی یکدیگر در راه خدا، بخشش به هم در راه خدا، کمک به هم در اطاعت خدا و بازداشتن از نافرمانی خدا و یاری رساندن در راه خدا و خالص سازی محبت استوار شده است.

ص: ۲۹

سلامت دنیا و آخرت

حدیث دوازدهم

مَن کُنَّ فیهِ ثَلاثُ خصالٍ سَلُمَتْ لَه الدُّنیا وَ الآخَرهِ؛ مَنْ اَمَرَ بِالمَعروف وِ ائتَمَرَ بِهِ وَ نَهی عَنِ المُنکَرِ وَ انتَهی عَنُه وَ حافظَ علی حدودِ اللهِ.(۱)

امام علی۴ فرمود:

هر کس که در او سه ویژگی باشد دنیا و آخرتش سالم می ماند؛ کسی که امر به معروف کند و خود پایبند به آن باشد. آن که نهی از منکر کند و خود نهی پذیر باشد و آن که بر اجرای حدود خدا مواظبت کند.

ص: ۳۰

۱- مستدرك الوسایل، ج۱۲، ص۲۰۶؛ امالی مفید،ص۱۱۸، مجلس۱۴.

بخش سوم: آمران و ناهیان

اشاره

ص: ۳۱

حدیث سیزدهم

اَنهی الیکُم عَلَی لِسانِهِ مَحابَّهُ مِنَ الَّاعمالِ وَ مَکارِهَهُ وَ نَواهِیَهُ وَ اَوَامِرَهُ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

خداوند به زبان پیامبرکارهایی مطلوب و نامطلوب و نواهی و اوامر خود را به شما رساند.

۱- نهج البلاغه، خطبه ۸۵، ص۱۴۴.

قرآن و پیامبر

حدیث چهاردهم

کـانَ ذِهـابُهُ اَعظَمُ المُصـیبَهُ عَلَی جَمیعِ اَهـلِ الأَرضِ وَ الـبِرِ و الفـاجِر ثُمَّ تَرَکَ فیکم کِتـابَ اللهِ یَأمُرُکُم بِطاعَـۀِ اللهِ وَ یَنهـاکم عَن مَعصیَتِهِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

از دست رفتن رسول خدا بزرگ ترین مصیبت برای اهل زمین و نیکوکار و بدکار بود سپس کتاب خدا را میان شما گذاشت که شما را به اطاعت خدا امر و از نافرمانی او نهی می کند.

ص: ۳۳

۱- با اختلاف تعابیر در بحارالانوار،ج ۳۲،ص ۴۸۶.

امامان

حدیث پانزدهم

یـا اَیُّهَـا النّـاس... فَـاِنَّکُم تُقـاتِلُونَ المُحِلِّینَ القاسِـطِینَ الَّذینَ لا یَقرَاُونَ القَرآنَ وَ لایَعْرِفُونَ حُکْمَ الکِتاب وَ لایُـدینُونَ دینَ الحَقِّ مَعَ اَمیرِالمُؤمِنینَ وَ ابنُ عَمِّ رَسُولِ اللهِ(ص) الآمِرُ بِالمَعرُوفِ وَ النّاهِی عَنِ المُنکَرِ.(۱)

ص: ۳۴

۱- بحار الانوار، ج۳۲، ص ۴۰۷.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

ای مردم... شـما بـا حرمت نشـناسان سـتمگر که قرآن نمی خواننـد و حکم کتـاب را نمی داننـد و دین حق را نمی پذیرنـد، در رکاب امیر مؤمنان و پسـر عموی رسول خـدا(صـلّی الله علیه و آله) می جنگیـد؛ او که آمر به معروف و نهی کننـده ی از منکر است.

ص: ۳۵

شخصیت های دینی

حدیث شانزدهم

اِنّما هَلَکَ مَن کانَ قَبلِکُم حَیثُ ما عَمِلوا مِنَ المَعاصِی وَ لم یَنْهَهُمْ الرَّبانیّونَ وَ الَأحبارِ عَن ذلِکَ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

از امت های قبل از شما که هلاک شدند، به علت ارتکاب آنان به گناه بود؛ که شخصیت های دینی و آگاهان ایشان آن ها را نهی نکردند.

ص: ۳۶

۱- الکافی، ج۵، ص۵۷

اهل ذکر

حدیث هفدهم

اِنَّ للـذِکر لاهلًا أَخذُوهُ مِن الدُّنیا بَدَلا فَلَم تَشغُلهُم تِجارَهٌ و لابَیعٌ عنه. یَقطَعون به اَیّامَ الحیاهِ و یَهتِفونَ بالزَّواجِر عَن مَحارِمِ الله فی أَسماعِ الغافلین و یَامُرُون بالقسط و یَأتَمِرونَ به و یَنهُونَ عن المنکَر ویَتَّناهونَ عنه.(۱)

۱- نهج البلاغه، خ۲۲۲، ص۴۵۵.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

اهل ذکر مردمی هستند که یاد خدا را به جای دنیا برگزیدند، هیچ تجارت یا خرید و فروشی آنها را از یاد خدا باز نمی دارد. با یاد خدا روزگار می گذرانند و غافلان را با هشدارهای خود از کیفرهای الهی می ترسانند و به عدالت فرمان می دهند و خود عدالت گسترند و از بدی ها نهی می کنند و خود از آن پرهیز دارند.

ص: ۳۸

سرپرست خانواده

حدیث هجدهم

عن علی(علیه السّلام) قال، قال رسول الله(صلّی الله علیه و آله):

اَیّما رَجُلٍ رَأی فی مَنزِلِهِ شَیئاً مِن فُجُورٍ فَلَمْ یُغیِّر، بَعَثَ اللهُ تَعالی بِطَیرٍ اَبَیضَ فَیُظِلُّ بِبابِهِ اَربَعینَ صَباحاً فَیَقُولُ لَهُ کُلَّما دَخَلَ وَ خَرَجَ غَیِّرْ، غَیِّرْ فاِنْ غَیَّرَ وَاِلا مَسَحَ بِجِناحِیهِ عَلَی عَینَیْهِ اِنْ رَاُی حَسَناً لَم یَراهُ حَسناً وَ اِنْ رَأَی قَبیحاً لَم یُنکِرْهُ.(۱)

ص: ۳۹

۱- مستدرک الوسایل، ج۱۲، ص۲۰۰.

امام علی(علیه السّلام) به نقل از رسول خدا(صلّی الله علیه و آله) فرمود:

هر مردی در خانه اش چیزی از فجور (بدکاری) ببیند و آن را اصلاح نکند، خداوند پرنده ای سفید را برمی انگیزد که چهل صبح بر در خانه اش بال می گستراند .

هرگاه آن مرد خارج یا داخل می شود، می گوید: اصلاح کن! اصلاح کن! اگر کرد که هیچ، اگر (اصلاح) نکرد، پرنده بال هایش را به دو چشم او می کشد، (به گونه ای)که اگر به خوبی نگاه کند، آن را خوب نمی بیند و اگر به بدی نگاه کند، آن را زشت نمی بیند.

ص: ۴۰

برادر دینی

حدیث نوزدهم

اَخُوکَ فِی اللهِ مَن هَداکَ اِلی رِشادٍ و نَهاکَ عَن فَسادٍ و اعانَکَ اِلی اِصلاحِ مَعادٍ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

برادر دینی تو کسی است که تو را به راه رشد هدایت

کند و از راه فساد بازدارد و در مسیر اصلاح آخرت یاری رساند.

۱- غررالحکم و دررالکلم، ج۱، ص۶۲، ش۱۹۱۸.

عقل

حدیث بیستم

اَلعَقْلُ مُنَزِّهٌ عَنِ المُنکَرِ آمِرٌ بالمَعرُوفِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

عقل از منکر مصونیت بخش و به معروف امر کننده است.

۱- غررالحکم و دررالکلم، ج۲، ص۹۵۶، ش ۱۲۵۰.

بخش چهارم: شیوه ها و نیاز های امر و نهی

اشاره

ص: ۴۳

لزوم رهبری جریان امر به معروف

حدیث بیست و یکم

لابُدَّ للاُمَهِ مِن اِمامٍ یقومُ بامرهم فَیأمُرُهُم و یَنهاهُم وَ یُقیمُ فیهِم الحدودَ...اِذ کانَ الاَمرُ و النَهیُ اَحدَ اَسبابِ بَقاءِ الخَلقِ وَ اِلّا سَقَطتِ الَّرغبَهُ و الَّرهبهُ ولم یَرتَدِع و لَفَسَدَ التدبیرُ و کان ذلک سبباًلهلاک العِباد.(۱)

۱- بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۴۱.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

چاره ای نیست از اینکه امت امامی داشته باشند تا به امر و نهی مردم و برپایی حدود بپردازد چون امر و نهی یکی از ابزارهای بقای خلق است و گرنه شوق و ترس از بین می رود و هیچ کس از گناه باز نمی ایستد وتدبیر (نظام جامعه) فاسد می شود و این موجب نابودی بندگان است.

ص: ۴۵

باور نادرست دربارهٔ امر و نهی

حدیث بیست و دوم

اِعلَمُوا انَّ الاَـمرَ بِـالمَعروفِ وَ النَّهی عَنِ المُنکَرِ لم یُقرِّبـا اَجلاً ـ وَ لم یَقطعا رِزقاً. اِنَّ الأَمرَ یَنزِلُ مِن السَّماء الی الأَرضِ کَقِطَرِ المَطَرِ اِلی کِلِّ نَفسٍ بِما قَدَّرَ اللهُ لَها مِن زیادَهٍ اَونُقصانٍ.(۱)

ص: ۴۶

۱- الکافی، ج۵، ص۵۷؛ به نوعی دیگر نهج البلاغه، حکمت ۳۷۴، ص ۷۲۰.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

بدانیـد امر به معروف و نهی از منکر اجلی را نزدیـک نمی سـازد و رزقی را قطع نمی کنـد، زیرا امـور (حوادث) از آسـمان به زمین می آیـد.ماننـد قطره های باران برای هر کس به انـدازه ای که خـدا برایش در نظر گرفته است، کم یا زیاد، فرسـتاده می شود

ص: ۴۷

صبر

حدیث بیست و سوم

(وَاصْبِر عَلی ما اَصابَکَ) مِنْ المَشَقَّهِ وَ الأَذیِ فِی الأَمرِ بِالمَعْرُوفِ وَ النَّهیِ عَنِ المُنکَر.(۱)

امام علی(علیه السّلام) در تفسیر آیه «و اصبر علی ما اصابک...» فرمود: منظور از « صبر کن بر آنچه به تو می رسد» مشقت و اذیت در امر به معروف و نهی از منکر است.

ص: ۴۸

۱- بحار الانوار، ج۶۶، ص ۳۵۹.

شجاعت

حدیث بیست و چهارم

وَأمُرْ بِالمَعروفِ تَکُنْ مِنْ اَهِلِهِ وَ اَنکِرِ المُنکَرَ بِیـدِکَ وَ لِسانِکَ وَ بایِن مَن فَعَلَهُ بِجُهـدِکَ وَ جاهِدْ فِی اللهِ حَقَّ جِهادِهِ وَلا تَأخُذْکَ فِی اللهِ لَومَهُ لائِمٍ...(۱)

ص: ۴۹

۱- نهج البلاغه، نامه ۳۱، ص۵۲۰، با تغییر عبارت تحف العقول، ص۶۸.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

امر به معروف کن و از اهلش بـاش و منکر را بـا دست و زبـان خود بـاز دار. و از انجام دهنـدهٔ آن دوری نما و در راه خـدا آن گونه که شایسته اوست کوشش کن و در راه خدا سرزنش ملامت کننده ای مانع تو نشود.

ص: ۵۰

پیشگامی

حدیث بیست و پنجم

یَقبَحُ عَلی الرَّجُلِ اَنْ یُنکرَ عَلی النّاسِ مُنکراتٍ و یَنهاهُم عَنْ رَذائلٍ وَ سیِّئاتٍ وَ اِذا خَلَی بِنَفْسِهِ اِرتَکَبها وَ لایَستَنکِفُ مِنْ فِعلِها.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

برای شخص زشت است که منکرها را برای مردم بد

بداند و آنان را از صفات بد و گناهان نهی کند، امّا هر وقت تنها شد خود مرتکب آنها شود و از انجام دادنشان باز نایستد.

ص: ۵۱

۱- غررالحکم و دررالکلم، ج۱، ص۹۲، ش۱۱۰۳۷.

محدوده امر به معروف

حدیث بیست و ششم

قالوا یا وَصیَّ رَسولِ اللهِ لا نَأمُرُ بِالمَعروفِ حَتّی نَعمَلُ بِهِ کُلَّهُ وَ لا نَنهی عَنِ المُنکَرِ حَتّی نَنتهی عَنه کُلَّهُ!

فَقالَ: لا بَل مُرُوا بِالمَعروفِ وَ اِنْ لَم تَعمَلَوا بِهِ کُلَّه وَ انهُوا عَنِ المُنکَرِ وَ اِنْ لَم تَنتَهُوا عَنهُ کُلَّهُ.(۱)

ص: ۵۲

۱- ارشاد القلوب، ج۱، ص۱۴.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

«گفتند: ای جانشین رسول خدا! امر به معروف نمی کنیم تا زمانی که به تمام معروف ها عمل کنیم و نهی از منکر نمی کنیم مگر زمانی که از تمام منکرها دوری گزینیم.» امام علی در پاسخ فرمود:

نه، بلکه به معروف امر کنید؛ هر چند به تمام آن عمل نکرده باشید و نهی از منکر کنید؛ هر چند از تمام منکرها دوری نکرده باشید.*

این حدیث منافاتی با حدیث قبل ندارد، در حدیث سابق امام بهترین حالت را این می داند که مسلمان به تمام معروف‌هایی که امر می کند عمل کند و از هر منکری که نهی می کند، خودش هم بر حذر باشد. مانند این سخن حضرت که فرمود: « ای مردم به خدا

سوگند شما را به هیچ طاعتی وادار نمی کنم مگر اینکه پیش از آن خود به آن

عمل کرده ام و از نافرمانی باز نمی‌دارم مگر اینکه خود قبلاً آن را ترک کرده ام.»

(نهج البلاغه، خ۱۷۵، ص۳۳۲.)

اما در این حدیث از رسول خدا(صلّی الله علیه و آله) یادآوری می شود که مبادا مسلمانان به خاطره ملتزم نبودن به همه ارزشها و ترک همه منکرها، در مقابل ترک معروف و عمل به منکر سکوت کنند و با این کاراز گناه حساسیت زدایی شود.

ص: ۵۴

تحمل هزینه ها

حدیث بیست و هفتم

اِنَّ نَبِیَّ اللهِ زَکریّا قَد نُشِرَ بِالمِنشارِ وَ یَحیی ذُبِحَ وَ قَتَلَهُ قَومُهُ وَ هُو یَدعُوهُم اِلَی اللهِ عَزَّ وَ جَلِّ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

پیامبر خداوند، زکرّیا را با ارّه قطعه قطعه کردندو یحیی را قومش کشتند، با اینکه او آنها را به خدا دعوت می کرد.

ص: ۵۵

۱- بحارالانوار، ج۳۳، ص ۱۵۷.

امر و نهی با عمل

حدیث بیست و هشتم

اِفعَلِ المَعروفَ ما اَمکَنَ وَ ازْجُرِ المُسِیَ بِفعلِ الحَسَنِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

تا می توانی نیکوکاری کن و با انجام کار خوب، زشتی را متروک ساز.

ص: ۵۶

۱- غررالحکم و دررالکلم، ج۱ ص ۳۰۰، ش۲۳۰۷.

اجرای بدون تبعیض

حدیث بیست و نهم

اِنَّما هَلَکَ بَنُواِسرائیلِ لِأَنّهم کانُوا یُقیمُونَ الحدودَ عَلی الوَضیعِ دُونَ الشّریفِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

بنی اسرائیل برای این هلاک شدند که حدود را تنها بر

فرودستان جاری می کردند؛ نه (طبقات) بالادستی .

ص: ۵۷

۱- دعائم الاسلام، ج۲، ص۴۴۲، ش ۱۵۴۰.

بخش پنجم : ترک امر به معروف و عواقب آن

اشاره

ص: ۵۹

سلطهٔ اشرار

حدیث سی ام

وَ اِیّاکُم وَ التَّدابُرَ وَ التَّقاطُعَ لاتَترکوا الأَمرِ بِالمَعروفِ وَ النَّهیِ عَنِ المُنکَرِ فَیوَلّی علیکم شِرارُکُم ثم تدعون فَلایُستَجابُ لَکُم .(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

از پشت به یکدیگر کردن و بریدن از هم دوری کنید، و

امر به معروف و نهی از منکر را ترک ننمایید زیرا بدان بر شما مسلّط خواهند شد و دعای شما مستجاب نخواهد شد.

ص: ۶۰

۱- نهج البلاغه، نامه۴۸، ص۵۵۸.

عقوبت الهی

حدیث سی و یکم

اَیُها اَلنّاس اِنَ الله عَزَّ وَ جَلَّ لا یُعَذِبُ العامَهَ بِذَنبِ الخاصَّهِ اِذا عَمِلتِ الخاصَّهُ بِالمُنکَر سِرّاً مِن غَیرِ اَن تَعلَمَ اَلعامَهُ فَاِذا عَمِلَتِ الخاصّهُ بِالمُنکَرِ جَهاراً فَلَمْ یُغَیِّر لذالِک العامَّهُ اِستُوجِبَ الفَریقانُ العُقوبَهَ مِنَ اللهِ عزَّ و جلَّ.(۱)

ص: ۶۱

۱- بحار الانوار، ج۹۷، ص۷۸، به نقل از ثواب الاعمال، ص۲۳۳.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

ای مردم بدانید به راستی خدای عزّ و جلّ عامه را به گناه خواص عذاب نمی کند، هرگاه خواص پنهانی گناه کنند، وقتی سردمداران آشکارا به منکر عمل کنند و عموم مردم نسبت به آن خشم نگیرند هر دو گروه از سوی خدای تعالی سزاوار عقوبت خواهند بود.

ص: ۶۲

ضرر عمومی

حدیث سی و دوم

اِنَّ المَعصِیهَ اِذا عَمِلِ بِها العَبدُ سِرّاً لَمْ تَضُرُّ اِلاّ عامِلَها وَ اِذا عَمِلَ بِها عُلانِیَهً وَ لَم یُغَیِّرْ عَلیهِ أَضَرَّتِ العامَّهَ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

وقتی بنده در خفا گناه کند، تنها خودش ضرر می بیند، امّا اگر آشکارا گناه کند و مردم بر او خشم نگیرند، همه ضرر خواهند کرد.

۱- بحارالانوار، ج۹۷، ص۷۸، به نقل از قرب الاسناد، ص۲۳۳.

نزول بلا

حدیث سی و سوم

اَلذُّنوبَ الَّتی تُنزِلُ البَلاءَ تَرکُ اِغاثَهُ المَلهُوفِ وِ تَرکُ مُعاوَنَهِ المَظلُومِ وَ تَضییعُ الأمرِ بِالمَعروفِ وَ النَّهیِ عَنِ المُنکَرِ.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

گناهـانی که بلا را نازل می کننـد، نرسـیدن به فریاددردمنـد و یاری نکردن مظلوم و ضایع کردن امر به معروف و نهی از منکر می باشند.

۱- بحار الانوار، ج ۷۰، ص۳۷۵.

هلاکت

حدیث سی و چهارم

اِنَّما هَلَکَ مَن کانَ قَبلَکُم أَنَّهُم لَمّا تمادُوا فی المعاصی وَ لَم یَنهَهُم الرَّبانیّون وَ الأَحبار عَن ذلک نَزَلت بِهِم العقوبات. فَأمُرُوا بِالمَعروفِ وَ اَنهُوا عَنِ المُنکَرِ.(۱)

ص: ۶۵

۱- الکافی، ج۵، ص۵۷.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

کسانی که پیش از شما بودند، نابود شدند. ...آنان چون در معصیت ها فرو رفتند و عالمان ربانی و بزرگان دین آنها را از این کار باز نداشتند، عقوبت ها بر آنان نازل شد. پس امر به معروف و نهی از منکر کنید.

ص: ۶۶

همسانی با گنهکار

حدیث سی و پنجم

کُنْ لِلّه یـا بُنَیّ عامِلاً- وَ عَنِ الخِنا زَجُوراً وَ بِالمَعْرُوفِ آمِراً وَ عَنِ المُنکَرِ ناهِیاً و واخِ اَلاِخوانَ فی الله وَاَحِبّ الصّالِحَ وّ دَارِالفاسِقَ عَن دینِک وَ اَبغَضْهُ بِقَلْبِکَ وَ زائِلهُ بِاَعمالِکَ لِئَلا تَکُونَ مِثلَهُ.(۱)

ص: ۶۷

۱- امالی، مفید، ص۲۲۲.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

فرزنـدم! برای خـدا کـار کن و از ناسـزا بپرهیز و به معروف امر کننـده و از منکر نهی کننـده باش و با برادران دینی‌ات برادری کن. نیکوکـار را دوست بـدار و بـا فاسـقان برای دین خود مـدارا کن و بـا قلبت بر او خشم بگیر و از او دوری کن، تـا مثـل او نشوی.

ص: ۶۸

ذلّت

حدیث سی و ششم

ظَهَرَ الفَسـادُ فَلا مُنكِرٌ مُغَيِّرٌ وَ لا زاجِرٌ مُزدَجِرٌ اَفَبِهـذا تُريـدونَ اَن تُجاوِرُوا الله فى دارِ قُدسِهِ و تَكونُوا اَعَزَّ أَوليائِهِ عِنـدهُ؛ هيهات! لا يُخدَعُ اللهُ عن جَنَّتِهِ و لاتُنال مَرضاتُهُ الّابطاعَتِهِ

لَعَن الله الآمرينَ بالمعروفِ التاركينَ لَه و الناهينَ عن المنكَرِ العامِلينَ بِهِ.(۱)

ص: ۶۹

۱- نهج البلاغه، خطبه ۱۲۹، ص ۲۴۶.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

فساد آشکار شده. نه کسی باقی مانده است که کار زشت را دگرگون کند و نه کسی که از نافرمانی باز دارد. شما با چنین وضعی می خواهید در سرای قدس الهی و جوار رحمت پروردگاری قرار گیرید و عزیزترین اولیاء اش باشید؛هرگز خدا را نسبت به بهشت جاویدانش نمی‌توان فریفت و جز با عبادت، رضایت او را نمی توان به دست آورد.

نفرین بر آنان که امر به معروف می کنند و خود وامی گذارند و نهی از منکر می نمایند و خود مرتکب می شوند.

ص: ۷۰

سلب انسانیت

حدیث سی و هفتم

یَاتِی عَلَی النّاسِ زَمانٌ وُجُوهُهُم وُجُوهُ الآدِمِیّینِ و قلوبُهُم قُلوبُ الشَّیاطینَ کَأمثالِ الذّئابِ الضَواریِ سَـفاکونَ لِلدِّماءِ لا یَتَناهونَ عَنِ مُنکَرٍ فَعلوه.(۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

زمانی می رسد که سیمای مردم، صورت انسانی است و دلهایشان دل های شیطانی. همانند گرگ های خطرناک و خونریزند. از منکری که انجام می دهند، یکدیگر را نهی نمی کنند.

ص: ۷۱

۱- بحار الانوار، ج۲۲، ص۴۵۳، به نقل از جامع الاخبار، ص۱۳۰.

مستجاب نشدن دعا

حدیث سی و هشتم

قال علی(علیه السّلام): قال رسول الله(صلّی الله علیه و آله):

اِذا لَم یَامُروا بِمعروفٍ وَ لَم یَنْهَوا عَنِ المُنکَرِ وَ لَم یَتَّبِعُوا الأَخیارَ مِنْ اَهلِ بَیتی سَلَّطَ اللهُ عَلَیهِم شِرارَهُم فَیدعُوا خِیارُهُم فَلا یُستَجابُ لَهُمْ.(۱)

۱- الکافی، ج۲، ص۳۷۴، به نوعی دیگر نهج البلاغه، نامه۴۷.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

زمانی که امر به معروف و نهی از منکر نکننـد و برگزیـدگان از اهل بیت من را پیروی ننمایند، خداوند اشـرار آنها را بر ایشان مسلّط می کند و برگزیدگانشان دعا می کنند، ولی پذیرشی در کار نیست.

ص: ۷۳

مراحل سقوط

حدیث سی و نهم

فَمِنْهُم المُنكِرُ لِلمُنكَرِ بِيَدِهِ وَ لِسانِهِ وَ قَلبِهِ فَذلِكَ المُستَكمِلُ لِخصالِ الخَيرِ وَ مِنهُم المُنكِرُ بِلِسانِهِ وَ قَلْبِهِ وَ التّارِكُ بِيَدِهِ فَذلك مُتَمَسِّكٌ بِخَصلَتَينِ مِن خِصالِ الخَيرِ وَ مُضَيِّعٌ خَصلَةً وَ مِنهُم المُنكِرُ بِقَلبِهِ وَ التّارِكُ بِيَدِهِ وَ لِسانِهِ فَذلِكَ الّذى ضَيَّعَ

اَشرَفَ الخَصلَتَينِ مِنَ الثّلاثِ وَ تَمَسَّكَ بِواحِدَةٍ وَ مِنهُمْ تارِكٌ لِإنكارِ المُنكَرِ بِلسانِه وَ قَلبِهِ وَ يَدِه فَذلِكَ مَيِّتُ الأَحياءِ.(۱)

ص: ۷۴

۱- نهج البلاغه، حکمت۳۷۴، ص ۷۲۰.

امام علی (علیه السّلام) فرمود:

گروهی از مردم بـا دست و زبـان و قلب برای مبـارزه بـا منکرها بر می خیزنـد؛ آنها تمام ویژگی های نیکی را به‌طور کامل در خود جمع کرده انـد. گروهی دیگر با زبان و قلب نهی می کنند، اینها به دو خصـلت نیک تمسک کرده‌اند و یکی را از دسـت داده انـد. گروهی دیگر تنها با قلب مبارزه می کننـد، اما با دست و زبان ترک کرده انـد. این گروه بهترین سه خصـلت راترک کرده و تنها یکی را گرفتهاند و گروهی با زبان و با دست و با قلب نهی از منکر نمی کنند، اینها مردگانی میان زندگان هستند.

ص: ۷۵

مراحل ترک

حدیث چهلم

اَوَّلَ ما تُغْلَبُونَ عَلَیهِ مِنَ الجِهادِ، الجِهادُ بِاَیـدیکُم ثُمَّ بِاَلسِنَتِکُم ثُمَّ بِقُلُوبِکُم فَمَنْ لَم یَعرِفْ بِقَلْبِهِ مَعروفاً وَلَمْ یُنکِر مُنکَراً قُلِبَ فَجُعِلَ اَعلاهُ اَسفَلُه وَ اَسفَلُهُ اَعلاهُ.(۱)

۱- نهج البلاغه، حکمت ۳۷۵، ص ۷۲۰.

امام علی(علیه السّلام) فرمود:

نخستین بخش از جهاد که از آن باز می مانید، جهاد با دست است. سپس با زبان، و بعد با دل. آن کسی که حتی با قلبش به حمایت از نیکی و مبارزه با فساد برنخیزد، قلبش واژگون می شود و بالای آن در پایین و پایین آن بالا قرار می گیرد. (وارونه می فهمد)

منابع

۱. مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، حاج میرزا حسین نوری الطبرسی، تحقیق موسسهٔ آل البیت لاحیاء التراث، ط اولی ۱۴۰۸، مطبعه مهر، قم.

۲. بحار الانوار محمد باقر مجلسی، تحقیق محمد باقر محمودی، موسسهٔ آل البیت لاحیاء التراث، ط ثالثه، ۱۴۱۱ ه.ق.

۳. نهج البلاغه ترجمه محمد دشتی، موسسه انتشاراتی شاکر قم، چ افق، ج اول ۱۳۷۹ ه.ق

۴. ارشاد القلوب، حسن بن ابی الحسن دیلمی، انتشارات شریف رضی.۱۴۱۲ ه.ق.

ص: ۷۸

۵. غررالحکم، ج ۱، ص ۳۱.

۶. دعائم الاسلام، نعمان ابن محمد تمیمی، دارالمعارف، مصر، ط ثانی.

۷. امالی، ابی عبد الله محمد بن محمد بن نعمان، قم، موسسهٔ النشر اسلامی التابعه لجماعه المدرسین، ط ثالثه، ۱۴۱۵ ه.ق.

۸. الکافی، ابی جعفر محمد بن یعقوب بن اسحاق کلینی، تهران، بازار سلطانی، دارالکتب الاسلامیه، ج سوم، ۱۳۶۷ ه.ش.

ص: ۷۹

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

